

PROTOKOŁ
o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej
do Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat,
sporządzonej w Kijowie dnia 22 maja 2003 r.

Strony niniejszego Protokołu

ZGODNIE ze swoimi zadaniami wynikającymi z Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat, zwanej dalej "Konwencją Karpacką" (Kijów, 2003 r.), w zakresie realizacji wszechstronnej polityki i współpracy na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju Karpat;

ŚWIADOME faktu, że w ciągu ostatnich dziesięcioleci, niektóre działania podejmowane i eskalowane przez człowieka doprowadziły do znacznych zmian w biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat, które są naturalnym siedliskiem wielu różnych gatunków flory i fauny;

MAJĄC NA CELU złagodzenie zagrożeń biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat oraz popieranie zrównoważonego użytkowania ich zasobów naturalnych;

ZGODNIE ze swoimi obowiązkami wynikającymi z Artykułu 4 Ramowej Konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat;

ZAUWAŻAJĄC, że wszystkie Strony Protokołu są Stronami Konwencji o różnorodności biologicznej (Rio de Janeiro, 1992 r.); Konwencji o ochronie dzikiej flory i fauny europejskiej oraz siedlisk przyrodniczych (Bern, 1979 r.); Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych (Waszyngton, 1973 r.); Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe zwłaszcza jako środowisko ptactwa wodnego (Ramsar, 1971 r.); oraz Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (Paryż, 1972 r.);

MAJĄC NA UWADZE inne stosowne konwencje i porozumienia, a w szczególności Konwencję o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Bonn, 1979 r.); Europejską Konwencję Krajobrazową (Florencja, 2000 r.); Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (Espoo, 1991 r.); oraz Konwencję w sprawie dostępu do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Århus, 1998 r.);

UWZGLĘDNIAJĄC prawną strukturę w dziedzinie ochrony przyrody i ochrony różnorodności biologicznej we Wspólnocie Europejskiej;

POTWIERDZAJĄC poparcie i osiągnięcia Rady Europy na rzecz ochrony ekosystemów, siedlisk, gatunków, ich genetycznej różnorodności i krajobrazów w Europie;

MAJĄC NA CELU zapewnienie bardziej skutecznego wdrażania istniejących instrumentów prawnych oraz OPIERAJĄC SIĘ na innych programach międzynarodowych;

PRZEKONANE, że działania na rzecz ochrony, utrzymania i zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi Karpat nie mogą być zrealizowane wysiłkiem pojedynczego kraju, lecz wymagają współpracy regionalnej;

ŚWIADOME faktu, że ekosystemy przekraczają granice państw oraz wartości dodanej wynikającej z transgranicznej współpracy na rzecz osiągnięcia ekologicznej spójności; oraz

ZDECYDOWANE współpracować na rzecz ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat;

Uzgadniają, co następuje:

ROZDZIAŁ I CELE, ZASIĘG GEOGRAFICZNY I DEFINICJE

Artykuł 1

Cele i zasady ogólne

1. Celem Protokołu o ochronie i zrównoważonym użytkowaniu różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zwanego dalej "Protokołem", jest wzmacnianie ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat, niosącej w sobie korzyści dla obecnego i przyszłych pokoleń.
2. Aby osiągnąć powyższe cele, Strony będą harmonizować i koordynować swoje działania oraz współpracować na rzecz ochrony, utrzymywania i zrównoważonego użytkowania siedlisk naturalnych i półnaturalnych oraz zabezpieczenia ich ciągłości i spójności pomiędzy nimi; odtwarzania zdegradowanych siedlisk; ochrony i zrównoważonego użytkowania gatunków flory i fauny charakterystycznych dla Karpat, a w szczególności w dziedzinie ochrony gatunków zagrożonych lub endemicznych i dużych drapieżników.
3. Strony będą w tym celu współpracować zwłaszcza na rzecz:
 - (a) opracowania, harmonizacji i wdrażania stosownych planów zarządzania na rzecz osiągnięcia wspólnych standardów ochrony oraz zrównoważonego użytkowania siedlisk i gatunków;
 - (b) zapobiegania wprowadzaniu inwazyjnych gatunków obcych, które mogłyby zagrozić ekosystemom, siedliskom lub gatunkom rodzimym Karpat, ich kontrolowania lub eliminowania;
 - (c) zapobiegania uwalnianiu organizmów genetycznie zmodyfikowanych, które mogłyby zagrozić ekosystemom, siedliskom lub gatunkom rodzimym Karpat oraz ich kontrolowania;
 - (d) opracowania i/lub popierania spójnych wskaźników różnorodności biologicznej i systemów monitoringowych;
 - (e) opracowania i/lub popierania skoordynowanych regionalnych rejestrów gatunków i siedlisk;
 - (f) opracowania i/lub popierania skoordynowanych programów i projektów naukowo-badawczych;
 - (g) tworzenia ekologicznych sieci w Karpatach oraz wzmacniania ochrony i zrównoważonego gospodarowania różnorodnością biologiczną i krajobrazową na terenach położonych poza obszarami chronionymi;
 - (h) wcielania celów ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej do innych polityk sektorowych.

Artykuł 2

Zasięg geograficzny

1. Niniejszy Protokół stosuje się do regionu karpackiego, zwanego dalej "Karpatami", określonego przez Konferencję Stron.
2. Każda ze Stron może rozszerzyć zastosowanie niniejszego Protokołu na dodatkowe części swojego krajowego terytorium poprzez złożenie deklaracji u Depozytariusza.

Artykuł 3

Definicje

Dla potrzeb niniejszego Protokołu:

- (a) "Różnorodność biologiczna" - znaczy zmienność pośród żywych organizmów, która obejmuje różnorodność wewnątrz gatunków oraz pomiędzy gatunkami i ekosystemami;
- (b) "Obszar przygraniczny" - znaczy teren pozostający pod zarządem danej Strony, położony w pobliżu granicy państwowej z inną Stroną, gdzie działania podjęte po jednej ze stron tej granicy państwowej, zależnie od charakteru danej działalności, mogą bezpośrednio lub pośrednio oraz szkodliwie lub pozytywnie oddziaływać na środowisko po drugiej stronie tej granicy państwowej;

- (c) “Karpacka Sieć Obszarów Chronionych” - znaczy tematyczna sieć współpracy pomiędzy obszarami chronionymi w Karpatach;
- (d) “Ochrona” - znaczy ciąg działań wymaganych w celu utrzymania siedlisk przyrody i populacji gatunków dzikiej fauny i flory w przychylnym statusie ochrony;
- (e) “Konferencja Stron” - znaczy Konferencja Stron Konwencji Karpackiej;
- (f) “Zdegradowane siedlisko” - znaczy siedlisko o obniżonej jakości lub wartości funkcji ekologicznych w wyniku różnych oddziaływań takich jak zanieczyszczenie, niezrównoważone użytkowanie zasobów, inwazyjne gatunki obce itp.;
- (g) “Sieć ekologiczna” - znaczy system obszarów, które są wzajemnie powiązane ekologicznie i fizycznie, składający się z obszarów węzłowych, korytarzy i stref buforowych;
- (h) “Gatunki zagrożone” - znaczy gatunki zagrożone wyginięciem na całym obszarze lub na znacznej części obszaru ich występowania;
- (i) “Gatunki endemiczne” - znaczy gatunki rodzime i unikalne dla określonego miejsca lub regionu;
- (j) “Inwazyjne gatunki obce” - znaczy inne niż rodzime gatunki wprowadzone umyślnie lub nie umyślnie spoza ich naturalnych siedlisk do miejsc, w których osiedliły się, rozmnożyły i rozprzestrzeniają się w sposób powodujący szkody w przyjmującym je środowisku;
- (k) “Krajobraz” - znaczy obszar, który jest postrzegany przez ludzi, a którego charakter jest wynikiem działania i wzajemnych oddziaływań czynników naturalnych i/lub czynników ludzkich;
- (l) “Różnorodność krajobrazowa” - znaczy zmienność pośród krajobrazów;
- (m) “Gatunki rodzime” - znaczy gatunki tubylcze w danym regionie lub ekosystemie;
- (n) “Siedlisko naturalne” - znaczy obszar lądowy lub wodny wyróżniający się cechami geograficznymi, abiotycznymi i biotycznymi, na którym dany organizm lub populacja występuje w sposób naturalny;
- (o) “Obserwator” - znaczy obserwator zgodnie z definicją zawartą w Artykule 14, ustęp 5, Konwencji Karpackiej;
- (p) “Strony” - znaczy Strony niniejszego Protokołu;
- (q) “Obszar chroniony” - znaczy geograficznie określony obszar, który jest wyznaczony i zarządzany w celu realizacji specjalnych celów ochrony;
- (r) “Odtwarzanie” - znaczy przywrócenie ekosystemu lub siedliska do jego pierwotnej struktury, naturalnego składu gatunków i funkcji przyrodniczych;
- (s) “Siedlisko półnaturalne” - znaczy siedlisko, które zostało zmienione i jest utrzymywane w wyniku działalności człowieka, ale nadal utrzymuje gatunki, które występują naturalnie na danym obszarze;
- (t) “Zrównoważone użytkowanie” - znaczy użytkowanie komponentów różnorodności biologicznej w sposób i w stopniu, który nie prowadzi do długoterminowego spadku różnorodności biologicznej, utrzymując w ten sposób swój potencjał na rzecz zaspokojenia potrzeb i aspiracji obecnego pokolenia i przyszłych pokoleń;
- (u) “Transgraniczny obszar chroniony” - znaczy obszar składający się z dwóch lub więcej obszarów chronionych położonych na terytoriach dwóch lub więcej Stron, przylegający do granicy państwowej, z których każdy pozostaje pod zarządem odnośnej Strony.

ROZDZIAŁ II OBOWIĄZKI OGÓLNE

Artykuł 4

Polityki mające na celu ochronę, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat

Każda ze Stron będzie opracowywać i wdrażać polityki i strategie na terytorium swojego kraju, których celem będzie ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat przy jednoczesnym uwzględnianiu polityk i strategii opracowanych i wdrażanych przez pozostałe Strony.

Artykuł 5

Włączanie celów ochrony i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat do polityk sektorowych

1. Strony uwzględnią cele niniejszego Protokołu w swoich innych politykach, dotyczących w szczególności planowania przestrzennego i gospodarowania zasobami, gospodarki wodnej i zlewniowej, rolnictwa i leśnictwa, transportu i infrastruktury, turystyki, przemysłu i energetyki.
2. Strony będą współpracować w zakresie włączania celów ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej do innych regionalnych lub globalnych sektorowych polityk i strategii, które mogłyby wpływać na ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej w Karpatach.

Artykuł 6

Udział władz regionalnych i lokalnych oraz innych zainteresowanych podmiotów

1. Każda ze Stron podejmie środki w celu ułatwienia, w ramach swojej istniejącej struktury instytucjonalnej, koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi instytucjami oraz regionalnymi i lokalnymi władzami tak, aby zachęcać je do wspólnej odpowiedzialności, w szczególności, w celu rozwijania i wzmacniania synergii podczas wdrażania polityk ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat oraz wynikających z nich środków.
2. Każda ze Stron podejmie działania w celu zaangażowania regionalnych i lokalnych władz oraz innych zainteresowanych podmiotów do opracowania i wdrażania tych polityk i środków.

Artykuł 7

Współpraca międzynarodowa

1. Strony będą popierać aktywną współpracę pomiędzy właściwymi instytucjami i organizacjami na szczeblu międzynarodowym w odniesieniu do ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat.
2. Strony będą ułatwiać współpracę pomiędzy regionalnymi i lokalnymi władzami w Karpatach na szczeblu międzynarodowym oraz poszukiwać rozwiązań dla wspólnie dzielonych problemów na szczeblu najbardziej odpowiednim.

ROZDZIAŁ III DZIAŁANIA SPECJALNE

Artykuł 8

Ochrona, utrzymywanie, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie siedlisk naturalnych i półnaturalnych

1. Konferencja Stron przyjmie listę zagrożonych naturalnych i półnaturalnych rodzajów siedlisk rodzimych dla Karpat (Karpacką Czerwoną Listę Siedlisk).
2. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu zapewnienia długoterminowej ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania naturalnych siedlisk w Karpatach, ze skupieniem specjalnej uwagi na siedliskach zagrożonych określonych jak w Artykule 8 ustęp 1.
3. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu utrzymania lub odtworzenia oraz zrównoważonego użytkowania półnaturalnych siedlisk w Karpatach, ze zwróceniem szczególnej uwagi na siedliska zagrożone określone jak w Artykule 8 ustęp 1.

Artykuł 9

Ciągłość i wzajemna spójność pomiędzy naturalnymi i półnaturalnymi siedliskami, sieć ekologiczna w Karpatach

1. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu poprawy i zapewnienia ciągłości i wzajemnej spójności pomiędzy naturalnymi i półnaturalnymi siedliskami w Karpatach tak, aby umożliwić rozprzestrzenianie się i migrację dzikich gatunków populacji w szczególności dużych drapieżników oraz wymiany genetycznej pomiędzy takimi populacjami.
2. Każda ze Stron będzie utrzymywać, zarządzać, a w razie potrzeby, powiększać istniejące obszary chronione na terytorium swojego kraju w Karpatach oraz zachęcać do wyznaczania i zarządzania nowymi obszarami chronionymi w Karpatach.
3. Strony będą współpracować na rzecz utworzenia sieci ekologicznej w Karpatach, składającej się z obszarów chronionych i innych obszarów ważnych dla biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat oraz dla spójności tej sieci.

Artykuł 10

Odtwarzanie zdegradowanych siedlisk

Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu odtworzenia zdegradowanych siedlisk w Karpatach.

Artykuł 11

Ochrona i zrównoważone użytkowanie gatunków flory i fauny Karpat

Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu zapewnienia długoterminowej ochrony i zrównoważonego użytkowania gatunków rodzimej flory i fauny Karpat.

Artykuł 12

Ochrona zagrożonych gatunków, w tym gatunków endemicznych i dużych drapieżników Karpat

1. Konferencja Stron przyjmie listę zagrożonych rodzimych gatunków flory i fauny Karpat (Karpacką Czerwoną Listę Gatunków) opartą na zasadach i kryteriach uznanych w skali międzynarodowej.
2. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu zapewnienia długoterminowej ochrony lub zrównoważonego użytkowania i odtworzenia zagrożonych gatunków, w tym endemicznych gatunków rodzimej flory i fauny Karpat oraz dużych drapieżników, co do których mogą być potrzebne plany zarządzania.
3. Strony będą współpracować w zakresie działań mających na celu reintrodukcję rodzimych gatunków fauny i flory.

Artykuł 13

Zapobieganie wprowadzaniu inwazyjnych gatunków obcych i/lub organizmów genetycznie zmodyfikowanych zagrażających ekosystemom, siedliskom lub gatunkom, ich kontrolowanie lub eliminowanie

1. Każda ze Stron będzie prowadzić politykę mającą na celu zapobieganie wprowadzaniu lub uwalnianiu inwazyjnych gatunków obcych i/lub organizmów genetycznie zmodyfikowanych, które mogłyby szkodliwie oddziaływać na środowisko powodując negatywne skutki dla różnorodności biologicznej, ekosystemów, siedlisk lub gatunków Karpat, w tym wczesne ostrzeżenie o wystąpieniu nowych inwazyjnych gatunków obcych na jej terytorium.
2. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu zapobiegania wprowadzaniu

lub uwalnianiu gatunków, o których mowa w ustępie 1, a w razie potrzeby także kontrolowania lub eliminowania takich gatunków.

Artykuł 14

Karpacka Sieć Obszarów Chronionych

1. Strony będą wspierać i ułatwiać współpracę w ramach Karpackiej Sieci Obszarów Chronionych ustanowionej przez Konferencję Stron oraz zachęcać organy administracyjne na obszarach chronionych do uczestniczenia we współpracy w ramach tej Sieci.
2. Konferencja Stron uzna obszary należące do Karpackiej Sieci Obszarów Chronionych i przyjmie zakres działania Sieci.

Artykuł 15

Wzmacnianie ochrony i zrównoważonego gospodarowania na terenach położonych poza obszarami chronionymi

1. Każda ze Stron podejmie środki na terytorium swojego kraju w celu wzmacniania ochrony i zrównoważonego gospodarowania na terenach położonych poza obszarami chronionymi w Karpatach.
2. Każda ze Stron będzie ułatwiać koordynację i współpracę pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi podmiotami tak, aby zwiększyć ochronę i zrównoważone gospodarowanie na terenach położonych poza obszarami chronionymi w Karpatach, w szczególności w celu poprawy i zapewnienia spójności pomiędzy istniejącymi obszarami chronionymi oraz innymi obszarami i siedliskami ważnymi dla biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat.

Artykuł 16

Konsultacja, harmonizacja i koordynacja środków podejmowanych na obszarach przygranicznych

1. Każda ze Stron będzie harmonizować i koordynować, wspólnie ze Stroną sąsiednią, środki podjęte na swoich terenach przygranicznych w Karpatach na rzecz realizacji celów, o których mowa w Artykule 1 w ustępach 2 i 3, a w szczególności w transgranicznych obszarach chronionych.
2. Strony będą współpracować w ramach istniejących transgranicznych obszarów chronionych w Karpatach oraz harmonizować cele i zastosowane środki gospodarowania a, w razie potrzeby, zachęcać do powiększania istniejących transgranicznych obszarów chronionych lub tworzenia nowych transgranicznych obszarów chronionych w Karpatach.
3. W przypadkach, gdzie naturalne siedlisko zagrożonych gatunków jest położone po obu stronach granicy państwowej pomiędzy Stronami, Strony, których to dotyczy będą współpracować na rzecz zapewnienia ochrony, a kiedy może to być niezbędne, odtworzenia tych gatunków i ich naturalnych siedlisk.

Artykuł 17

Opracowanie i wdrażanie planów zarządzania

1. Każda ze Stron opracuje i wdroży plany zarządzania w celu zapewnienia długoterminowej ochrony, utrzymywania lub odtworzenia, ciągłości i spójności oraz zrównoważonego użytkowania naturalnych i półnaturalnych siedlisk, odtworzenia zdegradowanych siedlisk, jak również długoterminowej ochrony i zrównoważonego użytkowania rodzimych gatunków flory i fauny w Karpatach.
2. Każda ze Stron będzie ułatwiać koordynację i współpracę pomiędzy instytucjami, władzami regionalnymi i lokalnymi oraz innymi zainteresowanymi podmiotami bezpośrednio zaangażowanymi we wdrażanie planów zarządzania, o których mowa w ustępie 1, tak, aby zachęcać je do wspólnej odpowiedzialności.

Artykuł 18

Spójne systemy monitoringu i informacji

1. Strony będą współpracować w zakresie harmonizowania swoich systemów monitoringu środowiska w Karpatach, sprzyjających realizacji celów niniejszego Protokołu.
2. Strony będą współpracować na rzecz opracowania wspólnego systemu informacji o różnorodności biologicznej i krajobrazowej Karpat.
3. Każda ze Stron będzie współpracować w celu zapewnienia, aby krajowe wyniki publicznych badań były zintegrowane we wspólnym systemie informacyjnym.

Artykuł 19

Skoordynowane badania naukowe i wymiana informacji

1. Każda ze Stron będzie ułatwiać koordynację badań naukowych podjętych na jej terytorium lub przez instytucje naukowe tej Strony w zakresie ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat.
2. Strony będą współpracować w zakresie promocji i harmonizacji programów i projektów badawczych, które przyczyniają się do realizacji celów niniejszego Protokołu.
3. Strony będą ułatwiać międzynarodową współpracę pomiędzy instytucjami naukowymi w zakresie ochrony, odtwarzania i zrównoważonego użytkowania biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat, a w szczególności harmonizacji systemów monitoringu, zapewnienia i harmonizacji baz danych oraz podejmowania wspólnych programów i projektów badawczych w Karpatach.
4. Strony będą współpracować w zakresie upowszechniania wyników badań naukowych związanych z celami niniejszego Protokołu.
5. Strony będą wspierać skoordynowane regionalne rejestry karpaccich gatunków i siedlisk.
6. Każda ze Stron będzie wymieniać z innymi Stronami informacje i doświadczenia w zakresie metod dotyczących działań, o których mowa w Artykule 1 w ustępach 2 i 3.
7. Każda ze Stron będzie wymieniać z innymi Stronami informacje dotyczące strategii i polityk mających na celu ochronę, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie biologicznej i krajobrazowej różnorodności Karpat.

Artykuł 20

Wspólne programy i projekty

Każda ze Stron będzie uczestniczyć, stosownie do swoich potrzeb i możliwości, we wspólnych programach i projektach obejmujących działania, o których mowa w Artykule 1 w ustępach 2 i 3, wspólnie podjętych w Karpatach przez Strony.

ROZDZIAŁ IV WDRAŻANIE, MONITORING I OCENA

Artykuł 21

Wdrażanie

1. Każda ze Stron podejmie odpowiednie środki prawne i administracyjne w celu zapewnienia wdrożenia postanowień niniejszego Protokołu i będzie monitorować skuteczność tych środków.
2. Każda ze Stron zbada możliwości wspierania środkami finansowymi wdrażania postanowień niniejszego Protokołu.
3. Konferencja Stron opracuje i przyjmie Strategiczny Plan Działania na rzecz wdrożenia niniejszego Protokołu.

Artykuł 22

Zapobieganie szkodliwym oddziaływaniom na różnorodność biologiczną i krajobrazową

1. Strony będą stosować zasady przezorności i zapobiegania poprzez ocenianie i uwzględnianie możliwych bezpośrednich i pośrednich, krótko- lub długoterminowych wpływów, w tym kumulacyjnych skutków projektów i działań, które mogą szkodliwie wpływać na biologiczną i krajobrazową różnorodność Karpat. W tym zakresie, Strony będą realizować procedury właściwej oceny potencjalnych szkodliwych oddziaływań projektów, planów i działań na siedliska i gatunki, w tym oddziaływań transgranicznych.
2. Każda ze Stron ustanowi warunki i kryteria, w tym stosowne środki zaradcze i kompensacyjne, na podstawie których można będzie przyjmować polityki, projekty i działania potencjalnie wywołujące szkodliwe oddziaływania na różnorodności biologiczną i krajobrazową.

Artykuł 23

Tradycyjna wiedza i praktyki

Wdrażając niniejszy Protokół, Strony podejmą środki w celu ochrony i promowania tradycyjnej wiedzy, w szczególności wzorców zrównoważonego użytkowania gruntów, praktyk gospodarowania zasobami ziemi, lokalnych ras zwierząt domowych i odmian roślin uprawnych oraz zrównoważonego użytkowania roślin dziko rosnących.

Artykuł 24

Edukacja, informacja i świadomość społeczna

1. Strony będą popierać edukację, informację i podnoszenie świadomości społeczeństwa w odniesieniu do celów, środków i wdrażania niniejszego Protokołu.
2. Strony zapewnią dostęp społeczeństwa do informacji dotyczących wdrażania niniejszego Protokołu.

Artykuł 25

Spotkanie Stron

1. Konferencja Stron Konwencji Karpackiej będzie służyć jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu.
2. Strony Konwencji Karpackiej, które nie są Stronami niniejszego Protokołu mogą uczestniczyć jako obserwatorzy w Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu, decyzje na podstawie niniejszego Protokołu podejmują tylko Strony Protokołu.
3. Jeśli Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu, każdy członek prezydium Konferencji Stron reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną Protokołu, będzie zastąpiony przez członka wybranego spośród Stron niniejszego Protokołu.
4. Regulamin Konferencji Stron stosuje się *mutatis mutandis* do spotkania Stron, jeżeli Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu jednogłośnie nie zdecydowała inaczej.
5. Pierwsza sesja Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron Protokołu zostanie zwołana przez Sekretariat w połączeniu z pierwszą sesją Konferencji Stron, która będzie zaplanowana po wejściu w życie niniejszego Protokołu. Kolejne zwyczajne sesje Konferencji Stron służącej jako spotkania Stron Protokołu będą się odbywały w połączeniu ze zwyczajnymi sesjami Konferencji Stron, o ile Konferencja Stron służąc jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu nie zdecydowała inaczej.
6. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu będzie, w ramach swojego mandatu, podejmować decyzje potrzebne w celu popierania jego skutecznego wdrażania. Zrealizuje ona funkcje przypisane jej przez Protokół i:

- (a) sformułuje zalecenia w sprawach niezbędnych w celu wdrażania niniejszego Protokołu;
- (b) powoła takie organy pomocnicze, jakie uzna za stosowne w celu wdrażania niniejszego Protokołu;
- (c) rozpatrzy i przyjmie, w miarę potrzeb, zmiany do niniejszego Protokołu, jakie uzna za stosowne w celu wdrażania niniejszego Protokołu; oraz
- (d) zrealizuje wszelkie inne funkcje, jakie mogą być wymagane w celu wdrożenia niniejszego Protokołu.

Artykuł 26

Sekretariat

1. Sekretariat ustanowiony w Artykule 15 Konwencji Karpackiej będzie służyć jako Sekretariat niniejszego Protokołu.
2. Artykuł 15 ustęp 2, Konwencji Karpackiej dotyczący funkcji Sekretariatu stosuje się, *mutatis mutandis*, do niniejszego Protokołu.

Artykuł 27

Organy pomocnicze

1. Każdy organ pomocniczy ustanowiony przez Konwencję Karpacką lub na jej podstawie może, na podstawie decyzji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Protokołu, służyć Protokołowi, w którym to przypadku spotkanie Stron wyszczególni funkcje, które będzie realizował ten organ.
2. Strony Konwencji Karpackiej, które nie są Stronami niniejszego Protokołu mogą uczestniczyć w obradach każdego takiego organu pomocniczego w charakterze obserwatorów. Gdy organ pomocniczy Konwencji Karpackiej służy jako organ pomocniczy niniejszego Protokołu, decyzje na podstawie Protokołu będą podejmowane tylko przez Strony Protokołu.
3. Podczas gdy organ pomocniczy Konwencji Karpackiej sprawuje swoje funkcje w odniesieniu do spraw dotyczących niniejszego Protokołu, każdy członek prezydium takiego organu pomocniczego reprezentujący Stronę Konwencji Karpackiej, która w tym czasie nie jest Stroną Protokołu, będzie zastąpiony przez członka wybranego spośród Stron Protokołu.

Artykuł 28

Monitorowanie zastosowania się do zobowiązań

1. Strony będą systematycznie raportować Konferencji Stron w zakresie środków dotyczących niniejszego Protokołu i rezultatów podjętych środków. Konferencja Stron określi terminy i formę w składania takich raportów.
2. Obserwatorzy mogą przedstawiać Konferencji Stron i/lub Komitetowi Wdrożeniowemu Konwencji Karpackiej (zwanego dalej "Komitetem Wdrożeniowym") wszelkie informacje lub raporty dotyczące wdrażania postanowień niniejszego Protokołu i zastosowania się do nich.
3. Komitet Wdrożeniowy zgromadzi, oceni i przeanalizuje informacje istotne dla potrzeb wdrażania niniejszego Protokołu i będzie monitorować zastosowanie się Stron do postanowień niniejszego Protokołu.
4. Komitet Wdrożeniowy przedstawi Konferencji Stron zalecenia dotyczące wdrażania i niezbędnych środków dla zastosowania się do Protokołu.
5. Konferencja Stron przyjmie lub zaleci niezbędne środki.

Artykuł 29

Ocena skuteczności postanowień

1. Strony będą systematycznie badać i oceniać skuteczność postanowień niniejszego Protokołu. Konferencja Stron może rozpatrywać przyjęcie stosownych zmian do niniejszego Protokołu, jeżeli

- są one potrzebne na rzecz realizacji jego celów.
2. Strony będą ułatwiały zaangażowanie lokalnych władz i innych zainteresowanych podmiotów w proces, o którym mowa w ustępie 1.

ROZDZIAŁ V POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 30

Związki pomiędzy Konwencją Karpacką, a Protokołem

1. Niniejszy Protokół jest Protokołem do Konwencji Karpackiej w rozumieniu jej Artykułu 2 ustęp 3 i wszelkich innych stosownych Artykułów Konwencji Karpackiej.
2. Protokół będzie otwarty do podpisania u Depozytariusza od 19 czerwca 2008 r. do 19 czerwca 2009 r.
3. Postanowienia Artykułów 19, 20, 21 ustępy 2 do 4 i Artykułu 22 Konwencji Karpackiej w sprawie wejścia w życie, wprowadzania zmian i wystąpienia z niniejszego Protokołu oraz w sprawie rozwiązywania sporów stosują się *mutatis mutandis* do niniejszego Protokołu. Stroną niniejszego Protokołu może być tylko Strona Konwencji Karpackiej.

Artykuł 31

Zastrzeżenia

Do niniejszego Protokołu nie mogą być wnoszone żadne zastrzeżenia.

Artykuł 32

Depozytariusz

Depozytariuszem niniejszego Protokołu jest Rząd Ukrainy.

Sporządzono w Bukareszcie dnia 19 czerwca 2008 r. w jednym oryginalnym egzemplarzu w języku angielskim.

Oryginał tego Protokołu będzie złożony u Depozytariusza, który prześle poświadczone kopie wszystkim Stronom.

Na dowód czego, niżej podpisani będąc w tym celu należycie upoważnieni, podpisali niniejszy Protokół:

Za Rząd Republiki Czeskiej
Za Rząd Republiki Węgierskiej
Za Rząd Rzeczypospolitej Polskiej
Za Rząd Rumunii
Za Rząd Serbii
Za Rząd Republiki Słowackiej
Za Rząd Ukrainy

ZA ZGODNOŚĆ TŁUMACZENIA
Z ORYGINAŁEM